

ה:

עין משפט
גד מצוה

ביצה פרק ראשון ביצה

מסורת הש"ס

א מ"י פ"א תלמוד
אם שחטו אין מכסין את
דבר, סבל דאית ליה
כמה לכסות, ופריך רב
אמר כירה מוכן הוא
לכסות בו דם של דאי
ולא זה כו' שהוא ספק
חיה, מאי טעמא דילמא
אחי ליטעבד כתישה, או
הכי ודאי נמי ויגזור
דילמא אחי ליטעבד
כתישה, ודחיני דאי
אפילו אי עבר כתישה
שחי, מאי טעמא אחי עשה
דרשטתח בתנן ודחי את
לא תעשה כל מלאכה,
ואקשינן אמר דאמרין
אחי עשה ודחי לא תעשה,
בגון מילה בציעות, או
סורין בציעות, ובעיניה
דעיקר לאו מקיים עשה
לאו בציעות מנין, דהכי
השמיך בגנע וכו', וכל
השפיר לאו הוא, וקביעת
הצדעת בעילה חקיינית
המילה וכויה השמיך
יטול שחי ערלה שהוא
עשה, אבל הכא כתישה
דקרי ליה לאו ולא תעשה
כל מלאכה, וכתישה היא
מלאכה בעצמה, לא
מקיים עשה דכתישה
ופרקתן הא לא קשיא
הכי דכתישה שחטה,
לכוסר שחטת וכוש
והדס שחטת סביבת
הדקר, ואקשינן עוד מכי
יוס טוב עשה ולא תעשה
הוא, כלומר עשה שבחן
ולאו כל מלאכה כבורה
לא תעשה, ושחטת (ל) ויוס
עשה כלבד הוא, ויוס
עשה דוחה את לא תעשה
ועשה, ופרקינן אלא אמר
רבא ליעולם כתישה לו אמר
כירה ויביצע בה, מיהו הני
מובינן תן לודאי, מיט
דעתו לודאי ולו כתישה
ואין דעתו לספק, לפיכך
אין מכסין בו דם הכי
באפר הכירה, ואודאי רבא
לעמי' דכל מידו דרעמיה
עליה ולו הכינו שחי,
דאמר רבא הכנים עפר
לכסות בו צואה, מותר
לכסות בו דם צפור, מאי
בעי, כיש הבא דאיבא
חתי' נכיש וספסא כתישה,
אבל הכניסו לכסות בו דם
צפור, אמר לכסות בו

והא מדקתני סיפא ואם שהו וכו', ולא תאמר אמאי לא
פרך אי לית ליה פשיטא דאין שוחטין דמאי יכול לכסות
ופירש הקונט' דאי קאי ארישא הוה אמינא דלשחט ולא כסוייה משום
שמחת י"ט אלא אסיפא דקתני אין מכסין אי דלית ליה מדאי מהני
אזטרין למימר אין מכסין אותו
השחט ודאי אין אנו מכסין ככ"ה
דאמרי אפי' דעבד בלא דקר נעון
ספק מצעוה אלא שמע מינה גדלית ליה
דודאי מכסין אכל ספק לא יהדר
קושיא דלכותין לכסייה כדכרז יהודה
או באפר כירה: סוף סוף יו"ט
עשה ולא תעשה אלא אפר רבא וכו'.
ומיהו דהכא משמע לרנא דלית ליה
עשה ולא תעשה מדלחיק נפשיה
לשנוי ונפרק במה מדליקין (שבת דף
כד: ושם) אמר רבא הוה ולא מכשירי
בלדו ולא מילה שלא בזמנה ורנא אשי
אמר יוס טוב עשה ולא תעשה וכו'
משמע דרנא לית ליה ההוא טעמא
ויו"ל דגמרא דחיק נפשיה לאוקומי
מילתא דרנא אליבא דהלכתא ד"ט
דשחטת בתנן ודחי את
לא תעשה כל מלאכה.
ואקשינן אמר דאמרין
אחי עשה ודחי לא תעשה,
בגון מילה בציעות, או
סורין בציעות, ובעיניה
דעיקר לאו מקיים עשה
לאו בציעות מנין, דהכי
השמיך בגנע וכו', וכל
השפיר לאו הוא, וקביעת
הצדעת בעילה חקיינית
המילה וכויה השמיך
יטול שחי ערלה שהוא
עשה, אבל הכא כתישה
דקרי ליה לאו ולא תעשה
כל מלאכה, וכתישה היא
מלאכה בעצמה, לא
מקיים עשה דכתישה
ופרקתן הא לא קשיא
הכי דכתישה שחטה,
לכוסר שחטת וכוש
והדס שחטת סביבת
הדקר, ואקשינן עוד מכי
יוס טוב עשה ולא תעשה
הוא, כלומר עשה שבחן
ולאו כל מלאכה כבורה
לא תעשה, ושחטת (ל) ויוס
עשה כלבד הוא, ויוס
עשה דוחה את לא תעשה
ועשה, ופרקינן אלא אמר
רבא ליעולם כתישה לו אמר
כירה ויביצע בה, מיהו הני
מובינן תן לודאי, מיט
דעתו לודאי ולו כתישה
ואין דעתו לספק, לפיכך
אין מכסין בו דם הכי
באפר הכירה, ואודאי רבא
לעמי' דכל מידו דרעמיה
עליה ולו הכינו שחי,
דאמר רבא הכנים עפר
לכסות בו צואה, מותר
לכסות בו דם צפור, מאי
בעי, כיש הבא דאיבא
חתי' נכיש וספסא כתישה,
אבל הכניסו לכסות בו דם
צפור, אמר לכסות בו

תני ר' זירא א"א בוי בלבד אפרו
ובי' ואל"ט וכי יש כח ביד
המילה וכויה השמיך
יטול שחי ערלה שהוא
עשה, אבל הכא כתישה
דקרי ליה לאו ולא תעשה
כל מלאכה, וכתישה היא
מלאכה בעצמה, לא
מקיים עשה דכתישה
ופרקתן הא לא קשיא
הכי דכתישה שחטה,
לכוסר שחטת וכוש
והדס שחטת סביבת
הדקר, ואקשינן עוד מכי
יוס טוב עשה ולא תעשה
הוא, כלומר עשה שבחן
ולאו כל מלאכה כבורה
לא תעשה, ושחטת (ל) ויוס
עשה כלבד הוא, ויוס
עשה דוחה את לא תעשה
ועשה, ופרקינן אלא אמר
רבא ליעולם כתישה לו אמר
כירה ויביצע בה, מיהו הני
מובינן תן לודאי, מיט
דעתו לודאי ולו כתישה
ואין דעתו לספק, לפיכך
אין מכסין בו דם הכי
באפר הכירה, ואודאי רבא
לעמי' דכל מידו דרעמיה
עליה ולו הכינו שחי,
דאמר רבא הכנים עפר
לכסות בו צואה, מותר
לכסות בו דם צפור, מאי
בעי, כיש הבא דאיבא
חתי' נכיש וספסא כתישה,
אבל הכניסו לכסות בו דם
צפור, אמר לכסות בו

בו צואה אמרי במערבא פליגי בה ר' יוסי בר חמא ור' זירא אמרי לה
רבא בריה דרב יוסף דרב רבא ור' זירא חד אמר כוי הרי הוא כצואה וחד
אמר כוי אינו כצואה תסתיים דרבא הוא דאמר כוי הרי הוא כצואה
דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור דם
צפור אסור לכסות בו צואה תסתיים רמי בריה דרב י"בא אמר כ"כוי היינו
טעמא דלא מכסין גזירה משום התרת הלבו אי הכי אפילו בחול
נמי בחול אמרי לנקר חצרו הוא צריך שחט באשפה מאי איבא למימר
לא לימלך מאי איבא למימר אלא בחול (א) [אי מנין] מספקא אמרי
ליה רבנן זיל טרח וכסי ביום טוב כי מספקא נמי אמרי ליה רבנן
זיל טרח וכסי תני רבי זירא: לא כוי בלבד אמרו אלא אפילו שחט
בהמה חיה ועוף ונתערבו דמן זה בזה אסור לכסותו ביום טוב אמר רבי
יוסי בר יאסיניאיה ילא שנו אלא שאין יכול לכסותו בדקירה אחת אבל יכול
לכסותו בדקירה אחת מותר פשיטא מהו דתימא נגזר דקירה אחת אטו
שתי דקירות קמ"ל אמר ר' רבה השחט צפור מערב יו"ט אין מכסין אותו ביו"ט
גלגל

לפור. שיש לו לשחט ביום טוב דכיון שהמינו לספק כל שכן לודאי: אסור לכסות בו זואה.
ביום טוב. מאי טעמא דם צפור ודאי היה לו שישחטנו והא לריך כסוי אכל הזואה ספק הוא אם ירע
צמקוס המאוס לו ודעתו
לודאי ולא לספק: ימוסר לכסות בו זואה. כיון דלזמניה אומניה דהא נמי קרוב לודאי: נהרנלאי אמרי.
בסנהדרין (דף ק: א) מפרש דהוא
רמי דר (ב) בריבי: כוי הרי הוא כזואה. המכניס עפר לכסות בו זואה מותר לכסות בו דם כוי דהוה
זהו ספק: וחד אמר אינו כזואה.
והמכניס עפר לכסות זואה אסור לכסות בו דם כוי דכוי לגבי זואה כספק לגבי ודאי דלואת מיעוק
שכיחא וקרויה לודאי: פסתיים
דרנא הוא דאמר. זואה כספק וכיו מותר כהזמנת זואה: דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו זואה
מותר לכסות בו דם צפור דם צפור דם צפור
אסור לכסות בו זואה. אלמא ספק הוא: משום הפרס תלכו. דאי שרית לכסוייה אחי למימר מיהו
הוא: כחול אמרי לנקר חצרו כו'.
מי שיש לו כוי ובה לימלך לחכמים אם לריך לכסותו וחולו והם מוריס לו שצריך כסוי: מאי איבא
למימר. היה הוא דהא מלכרו ליה כסוי: אלא לא גרסינן: כחול אי נמי ספקא הוא כו'. כלומר בחול זה
שהורוהו לכסות לא מחזיק ליה
כחיה ודלית דמימר אמר אי לא נמי מספקא ליה לרבנן אי חיה אי בהמה אמרי ליה זיל טרח וכסי כו':
אמרי ליה גרי: לא כוי בלבד
אמרו. דאין מכסין ביום טוב דדין הוא שלא יכסוהו שמה בהמה היא וטרח טרחא דלא מלואה
ואפילו באפר הכירה: אלא אפי' שחט
כו'. דליכא חד טעון כסוי אפי' הכי אין מכסין משום דקא טרח נמי בשל בהמה: פשיטא. דהא לא
טרח בשביל בהמה מירי: אין מכסין
אזו ביו"ט. דהיה לו לכסות מצוד יוס ומשום אמוני משום שמחת יוס טוב ליכא דמשום דלא
מכסי דם לא מתסר לפור כאלילה:
גלגל

והא מדקתני סיפא כו'. כלומר בשלמא אין שוחטין דרישא אזטרין
דקאמרת דלא תימא נשחטו משום כבוד יוס טוב בלא כסוי אלא
סיפא דקתני אין מכסין אי דלית ליה חדא מהני לכסות מאי אזטרין
לאשמועינן השחט ודאי אין מכסין אי דלית ליה מדאי מהני
גדלית ליה לגבי ודאי מכסין
ואשמועינן דספק לא וקשיא לן אמאי
אין מכסין אי כדכרז יהודה אי באפר
הכירה: מוכן לודאי ואין מוכן לספק.
קא ס"ד דהכי קאמר אפי' דדעתיה
לכל מילי הנכמתו מועלת לודאי
ואינה מועלת לספק. ופרקינן וכוין
דדעתיה עלויה ומשום דאקשה ליכא
ספק מ"ט לא מכסין משום דקא
עבד גומא כתישה: אלא כדכר'
אבא אלא ספק מאי טעמא דלמא עביד
כתישה ודאי נמי נגזר משום כתישה ודאי
כי קא עביד כתישה אחי עשה ודחי את לא
תעשה אימר דאמרין (א) אחי עשה ודחי את
לא תעשה כגון מילה בציעות א"ג סורין
בציעות דבעידנא דקא מעקר לאו קא מוקים
לעשה הכא בעידנא דקא מעקר לאו לא
מוקים עשה הא לא קשיא דכתישה דתתיש
קא מכסי סוף סוף (א) יום טוב (א) עשה ולא
תעשה הוא ואין עשה דוחה את לא תעשה
ועשה אלא אמר רבא אפר כירה דעתו
לודאי ואין דעתו לספק ואודאי רבא לעמיה
דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה
מותר לכסות בו דם צפור דם צפור אסור
לכסות בו צואה והרבליא אמרי אפילו
הכנים עפר לכסות בו דם צפור מותר לכסות
לה

רבינו הגאון (השק"ל)
צואה, והרבליא אמרי כו'.
ופשיטתיה היא, רמי בריה
דרי ייפר אמר כוי חייב
טעמא דלא מכסין, גזרו
גזירה מפני הירואה, שהם
חזרו לו לכסות דם הכי
ביו"ט, הירואה אמר ודאי
חיה היא ויחייב חלבו, ואם
חלבו בחול נמי, בחול
ליכא למיחש בהאי
מילתא דאמרי ספק הוא,
ומפני הספק אמרו רבנן
טרח ויכסה, אבל ביו"ט
ספק לא אמרו טרח
וכסה שמצוה הבאה
בעבודה היא, הילכך לא
גזרינן כסוי דם הכי
בחול, תני ר' חייא לא כוי
בלבד אמרו, אלא שחט
בהמה חיה ועוף ונתערב
דמן אסור לכסותו ביו"ט,
ואם יוכל לכסות כל הדם
של אלו בדקירה אחת
מותר, ולא גזרינן דקר
אחר אטו שחי דקירות,
אמר רבא שחט ציפור,
מכריז יו"ט, ופשיטא ולא
כסוהו אין כסוהו ביו"ט,
שכל הרב (ש"א)
[ש"אספר לו לעשותו
מכריז יוס טוב ולא עשאו,
אזני דוחה את יוס טוב.

לפור. שיש לו לשחט ביום טוב דכיון שהמינו לספק כל שכן לודאי: אסור לכסות בו זואה.
ביום טוב. מאי טעמא דם צפור ודאי היה לו שישחטנו והא לריך כסוי אכל הזואה ספק הוא אם ירע
צמקוס המאוס לו ודעתו
לודאי ולא לספק: ימוסר לכסות בו זואה. כיון דלזמניה אומניה דהא נמי קרוב לודאי: נהרנלאי אמרי.
בסנהדרין (דף ק: א) מפרש דהוא
רמי דר (ב) בריבי: כוי הרי הוא כזואה. המכניס עפר לכסות בו זואה מותר לכסות בו דם כוי דהוה
זהו ספק: וחד אמר אינו כזואה.
והמכניס עפר לכסות זואה אסור לכסות בו דם כוי דכוי לגבי זואה כספק לגבי ודאי דלואת מיעוק
שכיחא וקרויה לודאי: פסתיים
דרנא הוא דאמר. זואה כספק וכיו מותר כהזמנת זואה: דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו זואה
מותר לכסות בו דם צפור דם צפור דם צפור
אסור לכסות בו זואה. אלמא ספק הוא: משום הפרס תלכו. דאי שרית לכסוייה אחי למימר מיהו
הוא: כחול אמרי לנקר חצרו כו'.
מי שיש לו כוי ובה לימלך לחכמים אם לריך לכסותו וחולו והם מוריס לו שצריך כסוי: מאי איבא
למימר. היה הוא דהא מלכרו ליה כסוי: אלא לא גרסינן: כחול אי נמי ספקא הוא כו'. כלומר בחול זה
שהורוהו לכסות לא מחזיק ליה
כחיה ודלית דמימר אמר אי לא נמי מספקא ליה לרבנן אי חיה אי בהמה אמרי ליה זיל טרח וכסי כו':
אמרי ליה גרי: לא כוי בלבד
אמרו. דאין מכסין ביום טוב דדין הוא שלא יכסוהו שמה בהמה היא וטרח טרחא דלא מלואה
ואפילו באפר הכירה: אלא אפי' שחט
כו'. דליכא חד טעון כסוי אפי' הכי אין מכסין משום דקא טרח נמי בשל בהמה: פשיטא. דהא לא
טרח בשביל בהמה מירי: אין מכסין
אזו ביו"ט. דהיה לו לכסות מצוד יוס ומשום אמוני משום שמחת יוס טוב ליכא דמשום דלא
מכסי דם לא מתסר לפור כאלילה:
גלגל